

Stagetus cobosi n. sp. de Dorcatominae d'Almeria, península Ibèrica (Coleoptera: Ptinidae)

Amador Viñolas

Universitat de Barcelona. Departament de Biologia Animal
Avinguda Diagonal, 645. 08028 Barcelona
av.rodama@gmail.com

Manuscrit rebut l'octubre de 2011

Resum

En aquest article es descriu una nova espècie del gènere *Stagetus* Wollaston, 1861, (Coleoptera, Ptinidae, Dorcatominae) de Tabernas, província d'Almeria. Els exemplars estudiats van ser recol·lectats per R. Macià en el decurs d'una de les seves darreres campanyes per a l'estudi de la biodiversitat dels lepidòpters peninsulars (octubre de 2011). *Stagetus cobosi* n. sp. està ben caracteritzada i es diferencia d'altres espècies del gènere per la forma del protòrax, pel puntejat de les estries i la superfície dels intervals i, en especial, per la forma del lòbul mig de l'edeagus, els lòbuls dels paràmers i l'estructura de les peces mitjanes, a més d'altres detalls de la morfologia externa com les antenes, l'últim artell dels palps maxil·lars, la pubescència, etc.

Paraules clau: Coleoptera; Ptinidae; Dorcatominae; *Stagetus cobosi* n. sp.; Almeria; Espanya; península Ibèrica.

Abstract. *Stagetus cobosi* n. sp. from Almería, Iberian Peninsula (Coleoptera: Ptinidae).

A new species of the genus *Stagetus* Wollaston, 1861, (Coleoptera, Ptinidae, Dorcatominae) is described from Tabernas, in the province of Almería. The specimens were collected during a campaign set up in the area of Rambla de la Sierra by R. Macià, to study the biodiversity of Lepidoptera in 2011. *Stagetus cobosi* n. sp. is well characterized and differentiated from other species of the genus by the shape of the prothorax, by punctured elytral striae and the surface of the intervals, and especially by the shape of the middle lobe of the aedeagus, the lobes of the parameres and the structure of middle pieces, in addition to other details of the external morphology like antennae, last segment of the maxillary palps, and pubescence.

Keywords: Coleoptera; Ptinidae; Dorcatominae; *Stagetus cobosi* n. sp.; Almería; Spain; Iberian Peninsula.

Introducció

En els tres últims anys han estat nombroses les novetats del gènere *Stagetus* Wollaston, 1861, en la península Ibèrica, tant per la notable ampliació en la distribució de les espècies conegudes (Silva et al., 2008; Viñolas, 2011b; Viñolas & Verdugo, 2009, 2011), com per l'addició d'espècies foranes per a la fauna ibèrica (Silva et al., 2008) o per la descripció de nous tàxons (Viñolas, 2011a, c). Aquesta allau de novetats es veu ara incrementada amb la descripció d'una nova espècie per al gènere.

Stagetus cobosi n. sp. va ser capturat junt a dos exemplars de *Xyletinus* (*Calyptrerus*) *bucephalus* (Illiger, 1807) i altres coleòpters per l'entomòleg R. Macià mitjançant un parany de llum ultraviolada, situat en la rambla de la Sierra, en el terme de Tabernas, província d'Almeria.

Aquesta rambla es troba situada dins del Paratge Natural del Desert de Tabernas, espai localitzat entre les serres de Filabres i d'Alhamilla, i amb una extensió d'11625 ha. L'àrea està considerada com un verdader desert i és l'únic amb aquestes característiques existent en el continent europeu. La vegetació dominant, en l'àrea on es va ubicar el parany, és l'espert (*Stipa* sp.) i la ginesta (*Genista* sp.).

Stagetus cobosi n. sp.

Diagnosi

La conformació dels èlitres el situa dins el grup d'espècies amb presència de cal·lus humeral (Viñolas & Masó, 2008), però ben separat de totes elles per la conformació dels artells del funicle antenal, per l'últim artell dels palps maxil·lars i sobretot per la particular conformació de l'edeagus, així com també per diferents caràcters externs que el defineixen. L'esmentada conformació del funicle el situa al costat de *S. pubescens* (Pic, 1920), encara que la maça antenal molt més llarga que el funicle, la molt diferent estructura de l'edeagus i altres caràcters externs els separen (Fig. 2-4).

L'estructura de les antenes i de l'edeagus el separen clarament dels seus veïns peninsulars *S. elongatus* (Mulsant & Rey, 1861), *S. franzi* (Español, 1969), *S. micoae* (Viñolas, 2011) i *S. maciai* (Viñolas, 2011), així com els caràcters externs tals com la brillantor de la cutícula, pubescència, estries i intervals elitral, etc.

Descripció

Longitud de 2.30 a 2.55 mm. Cos convex, de contorn subparal·lel, brillant i d'un color castany rogenc molt fosc (Fig. 1); antenes i palps rogencs, amb l'escap més fosc i les potes del mateix color del cos; pubescència de la part superior del cos groguenca, llarga i semierecta en el protòrax i doble en els èlitres, una de curta, molt densa i ajaguda i una altra d'erecta i dispersa.

Cap no excavat per sota i en part cobert pel protòrax. Antenes d'onze artells, amb la maça de tres proporcionalment llarga (Fig. 3); els artells sisè, setè i octau del funicle ben desenvolupats i tan amples com el novè, el cinquè una mica més

Figura 1. *Stagetus cobosi* n. sp. Holotypus. Escala 0,5 = mm.

estret i el quart poc sortint; la suma dels artells del funicle més curta que la dels artells de la maça. Últim artell dels palps maxil·lars (Fig. 5) molt llarg, estret i acuminat a l'apex.

Protòrax transvers, 1.65 vegades més ample que llarg, amb la màxima amplària en la base; marges laterals estretits en línia entrant cap a l'apex i amb la vora fortament vorejada des dels angles posteriors fins a la proximitat dels anteriors, on es troba totalment esborrada; angles anteriors molt arrodonits i gens marcats, els posteriors obtusos, ben marcats i aixecats; l'apex arrodonit, la base sinuada amb el lòbul mig sortint i àmpliament arrodonit; superfície amb el sortint lateral molt poc indicat i a igual distància dels angles anteriors i posteriors, el puntejat doble, poc dens en el discos i molt en els costats.

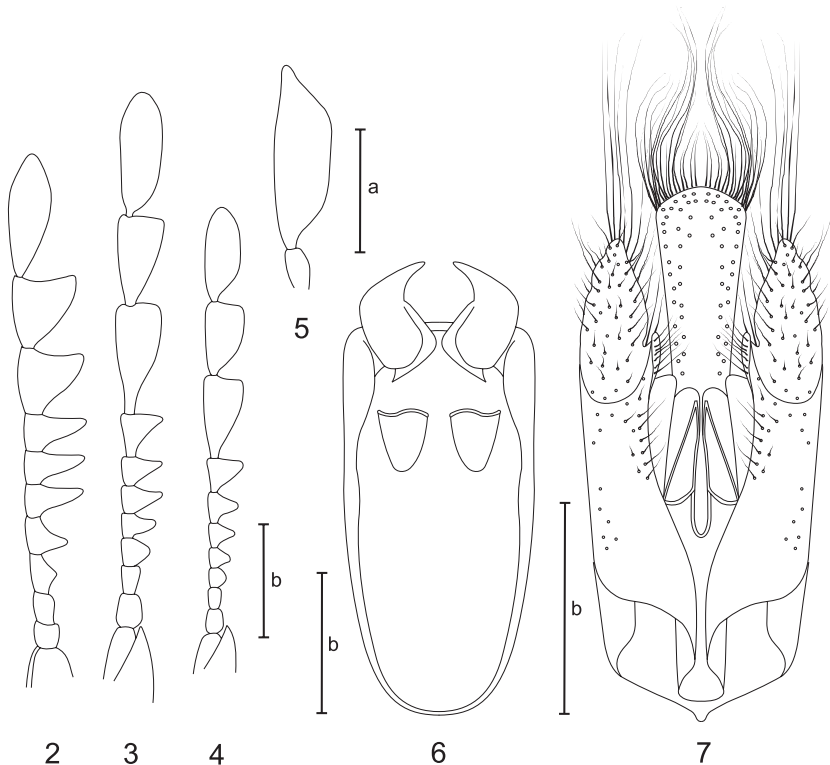
Escutel pentagonal. Èlitres de contorn subparal·lel i àmpliament arrodonits en la part apical, 1.31 vegades més llargs que amples presos conjuntament; cal·lus humeral ben indicat; la base finament vorejada; totes les estries ben marcades, les discals amb el puntejat allargat, poc dens i no desbordant el contorn i les marginals amb el puntejat més gros, més imprès i lleugerament desbordant el contorn; intervals amb puntejat inapreciable, els discals amples i plans i els marginals lleugerament convexos.

Procoxes contigües, diferenciant dorsalment una superfície transversa i aixecada, meso- i metacoxes separades. Mesostern amb un sortint mig longitudinal molt estret i llarg; metastern sense procés intercoxal i amb un solc mig gran, profundament excavat, més en la meitat apical. Abdomen poc convex, amb les ester-

nites lliures i la sutura ben indicada; el primer excavat per a la recepció de les potes posteriors en repòs i el cinquè lleugerament deprimit a l'apex; superfície forta i rugosament puntejada amb la pubescència llarga i poc densa, d'un color grisós. Fèmurs i tíbies gràcils.

Edeagus segons la figura 7; els paràmers són amples i bastant llargs amb el lòbul, situat en l'apex, molt gran de la mateixa amplada i amb la sutura d'unió poc diferenciada; lòbul mig proporcionalment molt llarg, de costats rectes i amb la màxima amplària en l'apex, aquest de contorn arrodonit; el sac intern evaginat inerme, només amb un floc de pubescència; peces mitges molt ben caracteritzades; vora posterior fortament pubescent. Segment genital (Fig. 6) molt curiós, amb quatre peces molt característiques.

Femella caracteritzada per una major convexitat del cos, per les antenes més curtes (Fig. 4) i amb els artells del funicle estretits progressivament, només el vuitè tan ample com el novè, i per a la cinquena esternita abdominal gens deprimida.

Figures 2-7. 1) *Stagetus pubescens* (Pic, 1920). 2) Antena. *Stagetus cobosi* n. sp. 3) Antena del mascle. 4) Antena de la femella. 5) Últim artell dels palps maxil·lars. 6) Segment genital. 7) Edeagus en visió ventral. Escala: a = 0,1 mm. b = 0,2 mm.

Material estudiat. Holotypus: 1 ♂, «Rambla de la Sierra | Tabernas, Almería | 03-X-2011 515 m | 30SWF5799 | R. Macià leg.». Dipositat en la col·lecció A. Viñolas.

Paratypus: 2 ♂ i 2 ♀, «Rambla de la Sierra | Tabernas, Almería | 03-X-2011 515 m | 30SWF5799 | R. Macià leg.». Dipositats en el Museu de Ciències Naturals de Barcelona i en la col·lecció A. Viñolas.

Biologia. Es desconeix perquè els exemplars coneguts han estat capturats amb parany de llum ultraviolada. Per les característiques del lloc de recol·lecció, vegetació i aridesa, la biologia podria ser similar a altres espècies conegudes del gènere com *S. elongatus* (Mulsant & Rey, 1861) i *S. maciai* Viñolas, 2011.

Etimologia. Espècie dedicada a l'entomòleg Antonio Cobos (1922-1998), que va ser un bon amic i gran especialista d'elatèrids, buprèstids i tenebrionids, i que va realitzar pràcticament tota la seva labor entomològica en la província d'Almeria, que tan bé coneixia i estimava.

Distribució. De moment només es coneix de la localitat típica, rambla de la Sierra, en el terme de Tabernas, província d'Almeria, i dins del Paratge Natural del Desert de Tabernas. Creiem que la seva distribució es podria estendre pel quadrant sud-est de la península Ibèrica.

Agraïments

S'agraeix a Ramon Macià la seva desinteressada recol·lecció i cessió per a estudi dels coleòpters capturats en el decurs de les seves campanyes realitzades per la península Ibèrica amb la finalitat d'estudiar la biodiversitat dels lepidòpters. A Glòria Masó i Berta Caballero, del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, les facilitats ofertes en la consulta de la col·lecció d'anòbids de l'esmentada entitat.

Bibliografia

- Silva, I. de F.; Serrano, A.R.M.; Zahradník, P. 2008. Additions to the knowledge of genus *Stagetus* Wollaston, 1861 (Coleoptera, Ptinidae) in the Iberian Peninsula. Graellsia, 64 (2): 335-338.
- Viñolas, A. 2011a. *Stagetus micoae* n. sp. del Parque Nacional de Cabañeros, Ciudad Real, España (Coleoptera: Anobiidae: Dorcatominae). Heteropteris Revista de Entomología, 11 (1): 13-19.
- Viñolas, A. 2011b. Nuevo registro y nuevas localizaciones de Ptinidae para la Península Ibérica (Coleoptera: Bostrichoidea). Elytron, 24 (2010): 3-18.
- Viñolas, A. 2011c. *Stagetus maciai* n. sp. de Dorcatominae de los Monegros, Aragón, Península Ibérica (Coleoptera: Ptinidae). Elytron, 24 (2010): 137-142.
- Viñolas, A.; Masó, G. 2006. Revisión del género *Stagetus* Wollaston, 1861, en el África continental: descripción de n. sp. y nuevas citas para la Península Ibérica. *Falsostagetus* n. gen. y n. sp. para el África austral (Coleoptera: Anobiidae: Dorcatominae). Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, 74: 37-80.

- Viñolas, A.; Verdugo, A. 2009. Los anóbidos de los arroyos Valdeinfierno y Jaral, Los Barrios, Cádiz, Parque Natural de los Alcornocales (Coleoptera). Orsis, 24: 107-116.
- Viñolas, A.; Verdugo, A. 2011. Nuevas citaciones de anóbidos para la provincia de Cádiz (Coleoptera: Bostrichoidea). Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, 76 (2010): (en premsa).